

»D Dan« še traja

Marsikateri pripadnik mlade in srednje generacije se je te dni spraševal, kakšen smisel ima proslavljati dogodke pred 50 leti v tem času, ko je na svetu še toliko gorja, ko kri še teče v potokih, ko je v tolikšnih delih sveta človek še vedno človeku volk. Takšno razmišljanje je seveda upravičeno, vendar prav tako drži, da je izkrcanje zahodnih zavezniških sil v Normandiji ne le največja vojaška operacija vseh časov, temveč tudi zadnji in odločilni udarec fašizmu in nacizmu, se pravi političnima sistemoma, ki sta zaslužnija takorekoč vso evropsko celino in nameravala podjarmiti ves svet.

Obhajanje te petdesetletnice je gotovo predvsem priložnost za dolžno zahvalo in priznanje vsem tistim — njihovo število gre v desetine in desetine milijonov — ki so v boju zoper oba mračnija sistema žrtvovali, kar je vsakemu človeškemu bitju najdražje in najsvetejše: svoja življenja. Priznanje gre dalje obema evropskima državama — Veliki Britaniji in Franciji — ki sta v septembru leta 1939 edini in prvi z orožjem odgovorili Hitlerjevi Nemčiji, ko je ta z vsem svojim močnim vojaškim modernim strojem udarila po šibki Poljski. Priznanje gre narodom in ljudstvom nekdanje Sovjetske zveze, ki so do izkrcanja v Normandiji dejansko prestajali največje gorje in izgubili na desetine milijonov ljudi, da bi najprej zaustavili Hitlerjevo prodiranje proti Vzhodu in nato njegovo vojsko začeli potiskati proti Zahodu. Priznanje gre končno ljudstvu v zasedenih državah in deželah širom po Evropi, ki so z odporniškim gibanjem nudili veliko moralno oporo zavezniškemu vojakom na frontah in za ceno nepopisnih materialnih in duhovnih žrtev prispevali svoj delež k skupni zmagi zoper tiranijo.

Bill Clinton je prvi ameriški predsednik, rojen po drugi svetovni vojni. Skupno z državniki, ki so v veliki večini osebno doživeli strahote drugega svetovnega spopada, se je udeležil slovesnosti ob 50-letnici »D Dneva« in poudaril nekaj izredno važnega: Ne gre le za praznovanje poraza

Evropa, Italija in svoboda

Le še par dni nas loči od nedeljskih evropskih volitev, ko bomo ponovno — sedaj že četrtoč — izbirali poslance za parlament v Strasburgu. Italija bo letos imela šest poslancev več (od prejšnjih 81 gre na 87), podobno tudi Francija in Velika Britanija. Evropski parlament, ki zaenkrat še nima prave zakonodajne oblasti, ima pa vseeno velik moralni in poli-

tični vpliv in odmev ne samo v državah članicah Evropske unije, ampak tudi izven nje. Spomnimo naj samo na znano resolucijo, s katero je nedavno obsodil prisotnost novofašističnih predstavnikov v novi italijanski vladi.

Danes se veliko debatira in piše o problemih svobode in demokracije, ki je še vedno marsikje v nevarnosti. In prav te dni smo

praznovali petdesetletnico zavezniškega izkrcanja v Italiji in še posebej v Normandiji, s čimer je prišlo do dokončne zmage nad nacifašizmom. Ob prvem obisku ameriškega predsednika Clintona v Italiji so se večkrat ponavljala v govorih tudi italijanskega predsednika republike in novega predsednika vlade besede o svobodi, zmagi nad fašizmom, odporništvom, veri v vrednote svobode in demokracije. Skoraj v isti sapi pa je misovski prvak Fini izjavil, da je bil fašizem do leta 1938 kar dober. Kar pa prejšnje nasilje, Matteotti, škvadrizem, posebna sodišča, usmrtitve slovenskih domoljubov na Primorskem, ukinitve slovenskih šol, itd. itd?! Ali je vse to dobro, kot bi danes no-

Italija mora najti svoj model federalizma

O federalizmu, ki predstavlja eno izmed osrednjih tem v sedanjem političnem trenutku v Italiji in ki ga različne sile povsem drugače pojmujejo, je bil sredi tega tedna govor v Trstu na okrogli mizi, pri kateri so sodelovali predstavniki strank, ki so sooblikovali listo Federalizem, na kateri nastopajo tudi štirje Slovenci. Govorili so poslanec Luciano Caveri, predstavnik Union Valdôtaine, slovenski senator Darko Bratina, izvoljen na listi Progresistov, senator Severne lige Pietro Fontanini, nedavni predsednik deželne vlade FJK, ter poslanec Mario Rigo, bivši beneški župan ter italijanski in evropski parlamentarec, ki je prvi nosilec liste Federalizem v severovzhodnem volilnem okrožju. Razprava je bila na zelo visoki ravni. Vsi štirje govorniki so se strinjali z ugotovitvijo, da je nujna čimvečja decentralizacija oblasti, saj smo vsi videli, kam je privedel Craxijev centralizem. Državo s tolikšnim številom prebivalcev je mogoče učinkovito upravljati le s priznanjem večje avtonomije deželam, je bilo rečeno na okrogli mizi.

Poslanec Caveri je povedal nekaj besed o svojih izkušnjah v Dolini Aoste in dejal, da mora Italija najti svoj model federalizma. Lahko se sicer zgleduje po tujini, vendar ne bi bilo prav, če bi slepo posnemala tuje ureditve. Za senatorja Fontaninija so najboljši zgled Združene države Amerike in nemška ustava. Mario Rigo je raje kot o federalizmu, ki je po njegovem težko uresničljivo, govoril o regionalizmu, torej o čim večji avtonomiji posameznih dežel, senator Bratina pa je med drugim dejal, da ima Severna liga velike zasluge za to, da se je med ljudmi začela širiti zavest o potrebi po decentralizaciji oblasti, vendar pa je po njej nastala Forza Italia, ki ima ravno obratne težnje.

Razpravo je vodil deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj, ki je poleg Alojza Rebule, Rafka Dolharja in Andreja Bratuža eden izmed slovenskih kandidatov na listi Federalizem v severovzhodnem volilnem okrožju.

Udeleženci okrogle mize v Peterlinovi Dvorani v Ul. Donizetti v Trstu so (z leve) Pietro Fontanini, Martin Breclj, Darko Bratina in Luciano Caveri (foto Kroma)

Iz vsebine:

Študija dr. E. Vršaja
o evropskih volitvah,
Osimu, mejah in manjšini
(str. 3)

B. Susič:
Kaj je evropski parlament
(str. 4)

Ivan Budin:
Tri četrtnine stoletja
(str. 7-8)

vo Nacionalno zavezništvo hotelo prikazati situacijo z novim »spodobnim« in evropskim obrazom...! Kako lahko seboj Berlusconi vskladuje prisotnost misovcev v svoji vladi?

Odmev po Evropi in po svetu na italijanski desni preokret je še vedno živ in aktualen. Francoški predsednik Mitterand je že nedavno izrazil svojo zaskrbljenost. Podobno sedaj novi nemški predsednik Herzog, ki je dejal »Nikoli več fašizma«. Belgijski ministrski podpredsednik Di Rupo (italijanskega porekla) ni hotel podati roke na zasedanju evropskih ministrov svojemu italijanskemu misovskemu kolegu. Še in še bi lahko naštevali negativne odmeve, med zadnjimi še grškega predsednika vlade Papandreua.

Nas še posebej zanimajo odnosi Italije s Slovenijo, ki gotovo niso najbolj perspektivni. Na

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 9. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 S hrano do zdravja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Iz filmskega sveta; 15.30 Popoldanski potpuri; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dospisnice z najbližnjega vzhoda.

■ PETEK, 10. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški radijski tednik« (Zlata Jurin); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 11. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Bonton odpira vsa vrata; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Krajevne stvarnosti: »Ta rozajanski glas« — oddaja iz Rezije; 12.45 Krajevne stvarnosti: Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tisoč let naših prednikov; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Janez Povše: »Prosim, vprašajte berlinski zid!«.

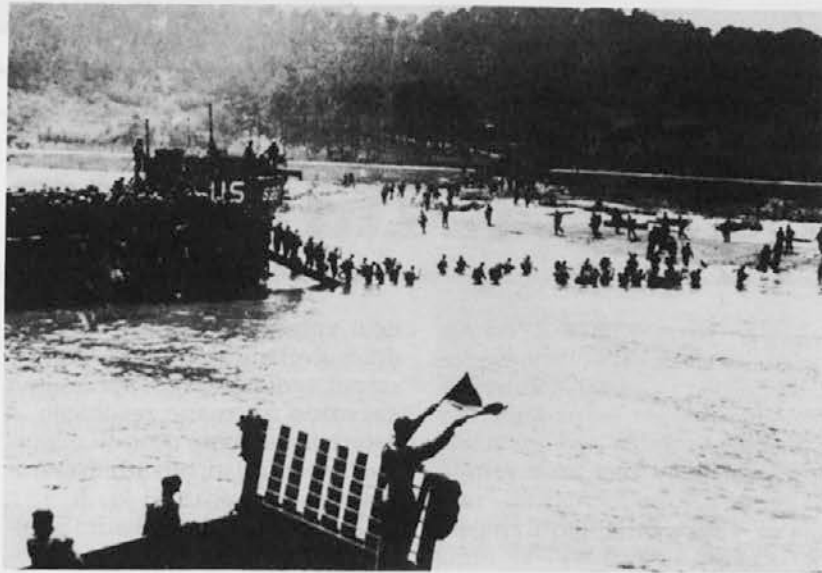
■ NEDELJA, 12. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. Dea Volarič: »Sanja in spake«; 11.20 Filmi na ekranih; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«; 15.00 Krajevne stvarnosti; 16.00 Krajevne stvarnosti.

■ PONEDELJEK, 13. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: Na bregovih Vardarja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Julius Kugy: Slovenske gore, slovenski ljudje; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Marta Ivašič: Šolski prijatelj.

■ TOREK, 14. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«.

■ SREDA, 15. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Franja Bojc-Bidovec: »Ni neskončnih poti«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.00 Made in Italy; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: »13 za 13« — trinajst oddaj za trinajst slovenskih sodobnih romanov.

»D dan« še traja

◀■■■ ■ fašizma in nacizma — je dejal — ampak tudi za praznik zmage svobode in demokracije. Spomnil se je nadalje, kako je prav zmaga pred pol stoletja omogočila, da sta se skoraj 50 let nato uveljavili svoboda in demokracija tudi v deželah sovjetskega imperija, potem ko se je ta sesul takorekoč v prah. V francoski poslanski zbornici je Clinton tudi natančno orisal naloge, ki naj jih

odslej opravlja novo atlantsko zavezništvo, partnerstvo, v katero sodita — je dejal — tudi Nemčija in Italija, državi, ki sta bili premagani. Ena glavnih nalog pa je druga obnova Evrope, v kateri bosta svoboda in demokracija neodtujljivi vrednoti in prava vogelna kamna skupne evropske zgradbe. »Za ljudi dobre in blage volje — je naglasil Clinton — se »D Dan« — najdaljši dan še ni končal.

Poklonili so se Juliusu Kugyju

Pred 50 leti je umrl »poet Julijskih Alp«, tržaški planinec, planinski pisatelj, botanik, orglar in trgovec Julius Kugy. Kulturno združenje Mitteleuropa iz Trsta je ob tej obletnici priredilo svečanost ob spomeniku, ki so ga temu gorniku postavili v Dolini Trente. O pestrosti družbe, ki se je udeležila slovesnosti, priča že seznam ljudi, ki so spregovorili. Ob tajniku združenja Mitteleuropa Mazzoliju so to bili še tolminski podžupan Rutar, v imenu Trentarjev njihov zastopnik Grmovšek, nato župan iz Podloštra na Koroškem, od koder je bil doma Kugyev oče, Steinlechner, župan s Trbiža Toniutti, predsednik SPDT Lojze Abram, slovenski generalni konzul v Trstu Jože Šušmelj in vice konzul Tomaž Pavšič, prebrali pa so tudi poslanico tržaškega župana Illyja. Slovesnosti so se udeležili tudi zastopniki italijanskih planinskih društev, med temi je Mitri govoril o Kugyju kot članu društva Alpina delle Giulie. Govorniki so v svojih nastopih predstavili Kugyja kot človeka, ki je Trstu in širšemu okolju pustil dragoceno dediščino, pravi poziv k sožitju vseh tu živečih narodov.

Udeleženci slovesnosti so si nato ogledali še alpski botanični vrt Juliana, katerega začetnik je bil Kugyev tržaški prijatelj Albert Bois De Chesne in še Trentarski muzej na Logu.

Evropa, Italija in svoboda

◀■■■ ■ italijanske ultimativne zahteve v zvezi s povračilom istrskim beguncem oz. veto za vstop Slovenije v Evropsko unijo je slovenska vlada kar dobro reagirala. Tako predsednik Drnovšek kot minister Peterle sta izjavila, da bo treba v tem primeru odpreti vprašanje italijanskega nasilja v dobi fašistične okupacije Slovenije in, bi dejali še mi, — nasilja nad slovensko manjšino!

V nedeljo, bomo volili za nov evropski parlament. Prav gotovo pri tem ne moremo mimo vseh zgoraj omenjenih misli. Še zlasti mi Slovenci v Italiji, torej sedaj edini, ki spadamo že v Evropsko unijo. S svojim zavestnim in od-

Zgodovinarji spoznavajo Istro

Na tržaški univerzi se je v ponedeljek, 6. t. m., začel mednarodni posvet z naslovom *Ponovno spoznana Istra: zapletena in pisana stvarnost obmejnega območja*. Udeležujejo se ga italijanski, slovenski in hrvaški strokovnjaki. Tri dni pa so delujoči na terenu spoznavali istrski polotok. Uvodni pozdrav je imel dekan Lago, uvodno poročilo pa je podal rektor Borruso. Izmed gostov je med drugimi spregovoril predsednik deželne vlade Travanut, ki se je izrekel za vse večje gospodarsko, družbeno in kulturno povezovanje med Furlanijo-Julijsko krajino, Severnim Jadrantom in Istro. Povezovanje naj spremlja in napoveduje postopni, a nepovratni proces evropske integracije. Povezava pa bo toliko močnejša, kolikor bolj se bo opirala na deželne stvarnosti in ne na osrednje oblasti. Glede posodabljanja Osimskih sporazumov je Travanut izjavil, da bi bilo verjetno bolj uspešno, če bi bili pri njem akterji predstavniki krajevnih oblasti in prebivalstva. Prevladali so drugačni interesi in državna logika. To je ustvarilo napetosti, ki so oškodovale zlasti krajevno prebivalstvo in obe manjšini.

govornim glasom za manjšinsko listo FEDERALIZEM bomo tako odločno manifestirali za federalistično novo Evropo narodov in dežel, za univerzalne vrednote svobode in demokracije, za priznanje pravic narodnim manjšinam, za resnično avtonomijo, za mednarodno prijateljstvo in sožitje!

V ponedeljek 13. junija, bo v prostorih Prosvetnega društva na Opčinah, Ul. Ricreatorio 1, občni zbor Športnega združenja »Sloga«. Ob tej priložnosti bodo podpisali tudi listino o pobratenju z društvom »Slovan Patronka« iz Bratislave in nagradili najuspešnejše športnike domačega društva. Začetek ob 20. uri.

Italijanski časnikarji v Sloveniji

Na vabilo slovenskih ministrstev za zunanje zadeve in za gospodarstvo ter v organizaciji vladnega urada za informiranje je pred nekaj dnevi dospela na obisk v Slovenijo skupina dvajsetih časnikarjev iz Rima, Milana in Trsta. Goste je sprejel župan Strgar na ljubljanskem gradu. Italijanski časnikarji so si ogledali borzo, industrijo usnja na Vrhniki in se srečali z ministroma Kravčunom in Peterletom ter predsednikom republike Kučanom.

Nato so se gostje razdelili: nekateri so odšli na obisk v zgornjo Soško dolino in Kranjsko goro, kjer so se seznanili s turistično ponudbo Slovenije, drugi pa so odšli na slovensko obalo. Srečali so se s predstavniki italijanske manjšine ter predstavniki slovenskih in italijanskih sporedov Radia Koper.

Egidij Vršaj

Evropske volitve, Osimo, meje in manjšine

REPUBLIŠKA USTAVA

»Italija zavrača vojno kot sredstvo za napad na svobodo drugih narodov in kot sredstvo za rešitev mednarodnih sporov; soglašala v pogojih enakosti z drugimi državami glede potrebnih omejitev suverenosti za ureditev, ki naj zajamči mir in pravičnost med narodi; spodbuja in podpira mednarodne organizacije, ki imajo ta namen.« (Ustava italijanske republike, 1948, člen 11).

Republiško ustavo iz leta 1948 morajo spoštovati vse vlade, ker izhaja iz odporne gibanja ter iz zmage nad fašizmom.

Novi ministrski predsednik Berlusconi je v parlamentu zagotovil: »spoštovanje Ustave, zvestoba Atlantski zvezi, gospodarsko in politično sodelovanje v Evropski skupnosti, zavračanje vojne kot sredstva za reševanje mednarodnih sporov ter spoštovanje načel konference v Helsinkih o stabilnosti meja, o obrambi človeških pravic, o samoodločbi narodov ter o nevmiševanju v notranje zadeve drugih držav.«

In zaščita narodnih manjšin na podlagi recipročnosti?

EVROPSKE VOLITVE

12. junija bodo tudi v Italiji 4. neposredne volitve za evropski parlament, ki je pred kratkim odobril resolucijo proti fašizmu v dokaz, da je naddržavni garant za demokracijo, človeške pravice in manjšine.

Istega dne bo v Avstriji referendum za vstop v Evropsko skupnost. Prvega januarja 1995 bodo namreč priče veljati pogodbe za vstop Avstrije, Švedske, Norveške in Finske ter se bo število članic Evropske skupnosti povečalo na 16, število poslancev evropskega parlamenta pa od 518 na 641. Gre za največjo politično-ekonomsko skupnost na svetu s 380 milijoni prebivalcev.

Posamezne države bodo imele v novem evropskem parlamentu naslednje število poslancev: Avstrija 21, Belgija 25, Danska 16, Finska 16, Francija 87, Grčija 25, Irsko 15, Italija 87, Luksemburg 6, Nemčija 99, Nizozemska 31, Norveška 15, Portugalska 25, Španija 64, Švedska 22 ter Velika Britanija 87.

Spomnimo na 7 glavnih etap pri gradnji Evropske skupnosti: 25.3.1957 — Prvih 6 držav (Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska) podpiše rimski pogodbi, s katerima sta bili ustanovljeni Evropska gospodarska skupnost ter EURATOM (Evropska skupnost za atomsko energijo).

1.1.1973 — Nastane Skupnost 9 držav s pristopom Danske, Irse in Velike Britanije.

1.1.1981 — S pristopom Grčije se Skupnost poveča na 10 držav. Nadalje je ustanovljena evropska valuta ECU (European Currency Unit).

1.1.1986 — Število članic Skupnosti se dvigne na 12 s sprejemom Portugalske in Španije.

1.1.1993 — Začne se Evropsko enotno tržišče, med drugim z uveljavitvijo 3. člena rimske pogodbe o prostem gibanju blaga, storitev, kapitalov in ljudi med državami članicami.

1.11.1993 — V veljavo stopi pogodba iz Maastrichta, ki ustvarja Evropsko unijo, katera naj privede do Evropske federacije. Nova pogodba posodablja rimski pogodbi ter uveljavlja nove važne določbe o zunanjih in notranjih politiki ter o skupni varnosti in o boju proti terorizmu.

1.1.1995 — Začetek predvidene Skupnosti 16 držav CEE in EFTA, to je Evropske gospodarske skupnosti (12 držav) in Evropskega svobodnega trgovinskega področja (4 države).

EVROPSKI STANDARDI O NEPREMIČNINAH

Med Italijo in Slovenijo je trenutno največja polemika glede ezulskih zemljišč v Istri ter glede odstopa nepremičnin tujcem na splošno.

Pogodba Avstrije za vstop v Evropsko skupnost ima dve značilni točki:

— tranzit prevozov (»oprtni prevozi« ali iz ekoloških razlogov za tovarnjake prednost železnici pred cestno);

— prodaja zemljišč tujcem.

Glede tranzita sever-jug odpade na Švico 5% prevozov, na Francijo 40-50% ter na Avstrijo 50-55%. Pri tem sta za Avstrijo bistveni:

železniška proga preko Brennerja proti Veroni ter turska proga München-Salzburg-Beljak in dalje proti Trbižu oziroma Ljubljani.

Glede prostega gibanja kapitalov (člen 3 rimske pogodbe CEE) vstopna pogodba jamči Avstriji 5-letno prehodno obdobje, v katerem bo lahko ohranila svojo zakonodajo glede prodaje zemljišč tujcem za počitniške hiše, zlasti na zaščitnih področjih, kot je na primer Tirolska.

Enako 5-letno prehodno obdobje po 1. januarju 1995 si je izgovorila Norveška.

Danska, ki je že članica Evropske skupnosti, pa ne dovoli na svojem južnem narodnostno mešanem ozemlju, da bi zemljišča kupovali nemški državljani.

Republika Slovenija ne zna izkoristiti dovolj svojega aduta za tranzit Zahod-Vzhod na relaciji: Barcelona-Milan-Ljubljana-Budimpešta-Kijev.

Za vstopanje v Evropo je zašla v težave z Italijo, podobno kot Makedonija z Grčijo. Zdi se, da dejansko ne gre za meje, vsekakor gre tudi za narodne manjšine, toda bistvo spora ostajata zapuščenost ezulskih imetje v Istri ter vprašanje novega slovenskega zakona — s spremembo člena 68 Ustave — o prodaji nepremičnin tujcem s prostim gibanjem kapitalov na

podlagi člena 3 rimske pogodbe Evropske skupnosti.

Slovenija je v zaostanku za pridruženo članstvo k Evropski skupnosti. Zaostaja ne samo za »višegradsko skupino« (Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), marveč tudi za Romunijo in Bolgarijo.

Za zdaj je Slovenija podedovala po bivši Jugoslaviji pogodbo za trgovino in kooperacijo ter finančni sporazum z Evropsko skupnostjo. Pogajanja o pridruženem članstvu bi morali zaključiti konec leta 1994 ali v prvi polovici 1995. Slediti bi morala pogodba o Svobodnem trgovinskem področju (EFTA) ter končno vstop v Skupnost, kar pa je že »prerokba« za prihodnje stoletje.

Zunanje ministrstvo Slovenije je 18. maja 1994 pojasnilo v parlamentu vladno stališče do zapuščenega imetja ezulov v Istri, o katerem sta Italija in Jugoslavija sklenili pogodbo v Rimu leta 1983. Gre za vrednost 110 milijonov dolarjev. Dva obroka je že plačala bivša Jugoslavija.

Slovenija je pripravljena plačati še 60% ter je že vključila v državni proračun obroka za leti 1992 in 1993; čaka, da ji Italija sporoči tekoče račune, na katere naj nakaže denar. Gre za štiri občine: Koper, Sežana, Nova Gorica in Tolmin. Ostalo naj plača Hrvaška, kateri pripada občina Buje.

Po stališču Slovenije mora to biti plačilo, ne pa vrnitev nepremičnin.

Omenjene štiri občine so navedene, ker se Osimo (10.11.1975) tiče meje z bivšima conama »A« in »B«; cona »A« je prvotno pod Zavezniško vojaško upravo segala do Mosta na Soči v tolminski občini.

Severno Primorsko je Jugoslavija dobila s mirovno pogodbo in sicer današnje občine Tolmin, Nova Gorica, Idrija, Ajdovščina, Postojna, Sežana in Ilirska Bistrica.

Italija je tudi večino Istre in Dalmacijo (Kvarner, Zadar ter otoka Lastovo in Palagruža) izgubila s mirovno pogodbo, katero je v Parizu 10.2.1947 kot garant podpisalo 21 držav. Glede tega ozemlja je tržaški »Il Piccolo« (23.4.1994, stran 11) poročal, da je prizivno sodišče v Benetkah 22. aprila razsodilo, da se lahko ezuli obrnejo na civilna sodišča, ki naj obsodijo zakladno ministrstvo v Rimu, da jim takoj izplača odškodnino brez izgovarjanja na birokracijo, magari na birokracijo mednarodnih dogovorov.

Zakaj? Italija je namreč z zapuščenostjo po mirovni pogodbi plačala Jugoslaviji vojno odškodnino ter je s tem prevzela obveznosti do ezulov.

Ni mogoče metati v isti koš meje po mirovni pogodbi in mejo, odobreno z Osimom. Prav tako je treba ločiti odškodnino za imetje odvzeto italijanskim optantom od tiste, ki je bila sporazumno določena z mirovno pogodbo, in enako jo je treba ločiti od

zahtev fizičnih in pravnih oseb, ki hočejo pridobiti nepremičnine v Republiki Sloveniji mimo slovenske ustave.

Slovenija hoče najprej vstop v Evropsko skupnost in nato spremembo lastninske zakonodaje za tujce.

OSIMO: MEJE IN MANJŠINE

Osimski dogovori izhajajo iz Memoranduma ali Londonske spomenice o soglasju (5.10.1954), za katero so garant tri zahodne velesile: Združene države, Velika Britanija in Francija. Memorandum je mejo začrtal, Osimo je mejo potrdil.

Dogovori v Osimu so sestavljeni iz dveh delov:

— pogodba o meji (bivši con »A« in »B« od Medje vasi do Sv. Jerneja); zraven je 10 prilog.

— sporazum o gospodarskem sodelovanju; zraven so 4 priloge.

Uvod k sodelovanju poudarja, da je cilj dogovorov predvsem »dvig življenjske ravni obmejnega prebivalstva«; naj dodamo: zlasti narodnih manjšin.

Zaščito narodnih manjšin vsebujejo vse tri omenjene temeljne listine: mirovna pogodba (1947; člen 15 zaščita manjšin, člen 17 prepoved fašizma), londonski memorandum (1954) in osimski dogovori (1975).

Italijansko zunanje ministrstvo je že večkrat dalo razumeti — tudi novi zunanji minister Martino po pogovorih z zunanjim ministrom Peterletom nedavno v Parizu — da sta pred pogajanja o vstopu Slovenije v Evropsko skupnost ter o sodelovanju Italije s Slovenijo in Hrvaško važni zlasti dve vprašanji v zvezi z Osimom:

— vrnitev nepremičnin ezulom ob sedanjih privatizaciji;

— višja zaščita italijanske manjšine ob povezavi obeh delov, ki zdaj živita v dveh državah, to je v Sloveniji in v Hrvaški.

Minister Peterle je na tiskovni konferenci v Parizu odgovoril: »Če hoče Italija odpreti vprašanja podedovana od komunizma, bomo morali mi odpreti vprašanja podedovana od fašizma. Imetje ezulov po drugi svetovni vojni — je dodal Peterle — pa je bilo dokončno rešeno z italijansko-jugoslovansko pogodbo v Rimu 18. februarja 1983.«

18. junija se bo baje v Rimu sestala italijansko-slovenska komisija, ki obravnava ezulsko imetje.

Nova italijanska vlada menda priznava italijansko-jugoslovansko odškodninsko pogodbo iz leta 1983, toda po njenem mnenju naj bi Slovenija — v dokaz dobre volje — dovolila nekaterim ezulom, da kupijo nepremičnine, ki so naprodaj, ter bi to vrednost odšteli od odškodnine 110 milijonov dolarjev iz leta 1983.

Kot znano, slovenska ustava prepoveduje prodajo zemljišč tujcem, do

Kaj je Evropski parlament in zakaj je pomemben

»Evropske volitve?! Ne zanimajo me!«

»Saj pravzaprav niso tako važne... V primerjavi s političnimi volitvami ali celo s kakimi pokrajinskimi mi evropske volitve veliko manj pomenijo.«

Taka ali podobna mnenja je mogoče zaslediti ne le v pogovorih s prijatelji ali znanci, temveč jih izražajo tudi časopisi in drugi mediji, ki tem volitvam posvečajo veliko manj prostora in poudarka kot drugim. Razlogov za tako zadržanje je seveda več in ni jih težko določiti. Eden glavnih je na primer nepoznavanje evropskih institucij, njegovih mehanizmov, pomena, funkcij. In ker jih ne poznamo, jim avtomatično dajemo manj pomena.

Morda je prav, da se pred volitvami malo potrudimo in skušamo razumeti, kaj pravzaprav je Evropski parlament in kakšno vlogo igra v veliki areni Evropske unije. Letos bo izvoljenih kar 567 poslancev Evropskega parlamenta (število poslancev se je v primerjavi s prejšnjo zakonodajno dobo povečalo predvsem zaradi združitve obeh Nemčij). To bodo šele četrte direktne volitve, saj so pred 17. julijem 1979 evropske poslance imenovali kar nacional-

Evropski parlament v Strasbourgu

ni parlament. Tako sta se funkciji parlamentarca države članice in evropskega poslanca v bistvu krili. Danes je stvar nekoliko drugačna, čeprav lahko še vedno v Strasbourgu sedijo tudi parlamentarci, ki so bili že izvoljeni v domači parlament. Sicer pa je delovni urnik evropskega poslanca tako nabit, da je praktično nemogoče opravljati obe funkciji istočasno, če hočeš seveda delo opravljati resno in pošteno.

Evropski parlamentarec bo teden dni v mesecu preživel v alzaski prestolnici Strasbourgu, kjer se bo udeleževal mesečnih plenarnih zasedanj Evropskega parlamenta. Teme, o katerih bodo člani razpravljali, so najrazličnejše: od cen kmetijskih izdelkov do zaščite okolja, od pravic žensk do pravic etničnih in jezikovnih manjšin. Teme, ki jih določa dnevni red zasedanj, so tako pisane in zapletene, da si morajo parlamentarci olajšati delo s pripravo in analizo vprašanj, ki so s temi povezana. Zato ta vprašanja obdelajo že prej, v parlamentarnih komisijah. Vsaka komisija se ubada s posebnim sektorjem: energijo, zaščito potrošnikov, prevozi, zdravstvom itd.

Komisije se sestajajo v Bruslju in sicer dva tedna na mesec. Tretji teden je posvečen sestanku političnih skupin. Evropski parlamentarec nastopa namreč ne samo kot zastopnik lastnega naroda, temveč tudi v okviru politične skupine, kateri pripada in ki jo sestavljajo poslanci vseh narodnosti. Tudi v samem Evropskem parlamentu ne bo sedel z ostalimi poslanci, ki so bili izvoljeni v njegovi državi, pač pa bo skupaj s poslanci ostalih 12 držav, ki pripadajo njegovi politični skupini. Na tak način bodo parlamentarci lažje razširili svoja obzorja, kar

je nujno pri preseganju okvirov državne ali nacionalne politike.

V preteklosti je imel Evropski parlament precej omejeno vlogo znotraj Evropske skupnosti. V bistvu je imel samo svetovalsko vlogo, medtem kot sta o vsem odločali drugi dve instituciji Evropske unije. Prva je Evropska komisija, ki je ključni organ v institucionalnem sistemu Unije. Sestavlja jo sedemnajst članov, ki jih imenujejo države članice, uteleša pa skupne interese Unije in ni zato podvržena nikakršnim direktivam držav članic. Glavna funkcija Evropske komisije, katere zadnji predsednik je bil Jacques Delors, je ta, da predlaga zakone (odloča pa o nekaterih stvareh, ki so predvidene v pogodbah). Drugi zelo pomemben organ Evropske unije pa je Ministrski svet, ki ga sestavlja 12 ministrov držav članic — najpogosteje so to zunanji ministri, lahko pa so kmetijski ministri ali ministri za pošto in telekomunikacije, notranji ministri itd. Ministrski svet sprejema zakone, ki jih predlaga Komisija, odloča o proračunu Evropske unije ter ima funkcijo koordinatorja ekonomske politike (danes pa tudi zunanje politike, varnostne politike itd.)

Kakšno vlogo ima torej Evropski parlament?! Z Enotnim evropskim aktom (1985), še bolj pa z Maastritsko pogodbo (1991) zadobiva ta institucija vse večji pomen. Medtem ko imajo nacionalni parlamenti zakonodajno oblast, je Evropski parlament nikoli ni imel, kot smo ravnokar ugotovili, in še danes nima te oblasti. Pač pa je danes njegova glavna vloga v nadzoru ostalih dveh organov. Za opravljanje te funkcije razpolaga Parlament z različnimi sredstvi (npr. poslanska vprašanja, oblast, da prisili Komisijo k odstopu itd.), najvažnejša med temi pa so:

- tesno sodelovanje parlamentarnih komisij s člani Evropske komisije ali njenimi funkcionarji,

- imenovanje Evropske komisije (potem, ko jo sestavijo vlade držav članic),

- soodločanje o sprejemanju zakonov (preden Ministrski svet sprejme zakon, ga Parlament enkrat, dvakrat ali trikrat prediskutira, popravi, doda amandmaje zakonskemu osnutku),

- sprejemanje proračuna (v sodelovanju z Ministrskim svetom), s čimer lahko direktno vpliva na politiko Evropske unije.

Iz vsega tega sledi, da je Evropski parlament zelo važna institucija, saj jamči demokratičnost ostalih dveh organov Evropske unije, na katere nima evropski volilec direktnega vpliva. Poleg tega pa naj še opozorimo, da je Evropski parlament večkrat zavzel zelo napredna stališča, ki so bila precej neodvisna od uradne toge in zadržane države članic (npr. ko je zavzel stališče, naklonjeno osamosvojitvi Slovenije in med prvimi uradno ožigosal odgovornost Srbije v vojni na Balkanu, ali ko zavzema manjšinam zelo naklonjena stališča in sprejema deklaracije, s katerimi skuša vplivati na same države članice — zadnji uspeh na tem področju je sprejetje referata Killilea o manj razširjenih jezikih v Evropski uniji).

Po vsem tem pa ni treba posebej poudarjati odgovornosti, ki jo imamo, ko se udeležimo evropskih volitev 12. junija 1994. Tudi tu gre za bodočnost naše manjšine.

Breda Susič

Ostro tiskovno poročilo Južnotirolske ljudske stranke

Fašizem pred letom 1938

Vodstvo Južnotirolske ljudske stranke je izdalo poročilo, v katerem poudarja, da tajnik neofašistov, ki se sedaj nazivajo kot Nacionalno zavezništvo, Gianfranco Fini, grobo žali narodnostne manjšine, ko izjavlja, da je težko negativno ocenjevati fašizem pred letom 1938. V sporočilu navajajo, da je fašizem že pred letom 1938 povzročil smrt predstavnika nemške narodnostne skupnosti Inerhoferja, zaprl nemške šole in vrtce in prepovedal rabo nemških krajevnih imen ter uvedel italijanske. Sporočilo poudarja, da so fašisti že pred letom 1938 razlastili nemška zemljišča za gradnjo industrijskih območij ter da so bili rasistični zakoni in vstop v vojno le posledica tega, kar je fašizem naredil že pred letom 1938.

Za Južnotirolsko ljudsko stranko predstavlja pravcati škandal, da glasnik neke vladne stranke lahko nekaznovano banalizira fašistične zločine in dodaja, da obstaja sum, da bi bil pripravljen ponoviti to obdobje zgodovine.

Iz delovanja kandidatov Ssk za evropske volitve

V volilno kampanjo za evropske volitve se uvršča nastop slovenskih kandidatov tudi izven našega severovzhodnega volilnega okrožja. Tako je v severno-zahodnem okrožju, ki obsega dežele Aosto, Piemont, Ligurijo in Lombardijo, na listi Federalizem (ki jo vodi tu predsednik deželnega sveta Aoste Francois Stevenin) kandidat Slovenske skupnosti Andrej Bratuž. Pred kratkim je sodeloval na volilni razpravi na Ljudskem radiu v Milanu (poleg ostalih je bil tu tudi nekdanji minister Fontana) in orisal program manjšinske liste in slovensko stvarnost. Pred dnevi je bil zopet v Milanu in seznanil z volilnim nastopom in programom predstavnike Slovencev, ki žive v lombardski prestolnici.

Nova poletna predstava Od kaosa... do kažina

»V začetku je bil kaos... potem pa kažin« je naslov nove zabavne predstave, ki so jo za poletne dni pripravili režiser Sergij Verč, igralca Minu Kjuder in Franko Korošec ter likovni oblikovalec Peter Furlan pod pokroviteljstvom kulturno-umetniškega društva Magnet. Premiera dela bo v sredo, 15. junija, ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah, ponovitev pa bo dan kasneje. Nato je gledališka skupina Gledališče Na Brci pripravljeno igrati povsod, odvisno pač od povabil.

Zamiselnost za igro se je porodila v krogu omenjenih oseb. Skupina je zbrala štiri zgodbe znanega italijanskega avtorja in režiserja Daria Foja (za prevod je poskrbel Sergij Verč) in iz tega je nastala predstava, ki se deli na dva dela. Prvi dve zgodbi sta svetopisemski (...od tod prvi del naslova: »V začetku je bil kaos...«), drugi dve pa sta čisto človeški zgodbi, ki govorita o odnosih med ljudmi (... »potem pa kažin«).

Predstava je vesela in vedra, nalašč primerna za poletne dni, poleg tega pa ima še eno prednost: igrati jo je mogoče kjerkoli, na velikem ali malem odru, na prostem ali v dvorani. Če bi kako društvo želelo »naročiti« predstavo za prihodnje tedne, se lahko obrne na kulturno-umetniško društvo Magnet z Opčin.

Pisatelj Miglia v DSI

Pisatelj Guido Miglia v Društvu slovenskih izobražencev (foto S. Ferrari)

O sodobni Istri, »deželi neutrudnih, delovnih ljudi«, je na rednem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev spregovoril pisatelj Guido Miglia, ki se je v zanimivem in sproščnem govoru dotaknil najbolj perečih vprašanj, povezanih s to zemljo. Z veliko odprtostjo je spregovoril o ekodusu, o fojbah, o povračitvi imovine istrskim beguncem. To preteklost, je dejal, popolnoma neobjektivno pogrevajo ljudje, ki ne razmišljajo in slepo verjamejo nacionalistični propagandi nekaterih političnih sil in časopisov.

Pisatelj Miglia je tudi dejal, da je danes ozračje v Istri drugačno in da ni več opaziti občutka strahu, ogroženosti in manjvrednosti. V DSI je bilo mogoče ob tej priložnosti kupiti tudi Migliovo najnovejšo knjigo »L'Istria

una quercia«, v kateri avtor opisuje svoje doživljanje rodne zemlje. Avtor se je namreč rodil v Puli. Uvodno besedo h knjigi je napisal Fulvio Tomizza.

* * *

Poslanec Rossetti gost SKGZ

Prejšnji teden se je v Trstu mudil evropski poslanec Giorgio Rossetti, ki se je sestal tudi s predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze. Srečanje je bilo priložnost za poglobljen pogovor o aktualnih vprašanjih, predvsem o zaostritvi v odnosih med Italijo in Slovenijo. Izrečeno je bilo mnenje, da takšno stanje lahko privede do hudih posledic in da se s tem oddaljuje možnost za vzpostavitev dejavnih odnosov ob meji, kar bi bilo obema državam samo v korist. Poslanec Rossetti je poudaril, da bi bilo približanje Slovenije evropski skupnosti Italiji le v korist. Najnovejša stališča italijanske vlade je pripisal improvizaciji novih koalicijskih sil na oblasti in vplivu skrajne desnice.

Na srečanju je bil govor tudi o stanju, v katerem se je znašla naša manjšina ter o problemih, ki so še vedno odprti in jih mora Italija čimprej rešiti, saj odlašanje ni več možno. Poudarjena je bila tudi nujnost, da bi zamejski Slovenci v prihodnje iskali tesnejše stike z različnimi evropskimi ustanovami.

OBVESTILO!

Zadružni center za socialno dejavnost išče naslednje sodelavce: vzgojitelje, vzgojitelje s specializacijo, spremljevalce za mladino s posebnimi potrebami, varuške in animatorje. Interesenti morajo biti italijanski državljani. Pisne prošnje poslati na uredništvo Novega lista, Trst G.D'Annunzio 27/E pod šifro »Solidarnost«.

Pismi uredništvu

Dne 26. maja 1994 se je delegacija krajanov z Opčin, od Banov in Ferlugov na svojo pobudo srečala z g. župnikom Zvonetom Štrubljem v prostori openskega župnišča. Srečanja, ki je potekalo v sproščnem vzdušju, sta se na svojo željo udeležila tudi škofov vikar msgr. Franc Vončina in predstojnik tukajšnje salezijanske skupnosti g. Tonne Bedenčič.

Na sestanku smo oboji razčistili nekatere nesporazume, ki so nastali po objavi stališč delegacije ob izidu knjige prof. Ivana Artača »Opčine — zgodovinski oris župnije«.

Delegacija krajanov, v kateri je tudi več članov župniškega pastoralnega sveta, je pojasnila naslednje.

1) Objava v tisku je bila potrebna, ker je v svoji knjigi prof. Ivan Artač o prizadevanju krajanov za ohranitev slovenske župnije Sv. Jerneja podal (»Iz previdnosti«, je dejal) neobjektiven prikaz.

2) Krajani cenijo delo župnika salezijanca dr. Zvoneta Štrublja in želijo, da bi čim dalj časa ostal na Opčinah.

3) Delegacija krajanov je bila in je vedno pripravljena na razgovor z vsakomer.

4) Delegacija krajanov odklanja iniciative italijanskega kaplana g. Annunziata Barbata, ki izpodjedajo obstoječa razmerja v župniji, povzročajo upravičeno negotovanje med slovenskimi verniki in g. župnika obremenjujejo. O tem je bil tudi govor v župniškem pastoralnem svetu.

5) Delegacija krajanov obžaluje, da je urednik Katoliškega glasa g. Dušan Jakomin na prizadevanja poštenih oseb odgovoril na taki ravni.

Sledijo podpisi

NŠK je postala pretesna

Radi bi pritegnili pozornost javnosti na problem, s katerim se študentje srečujemo vsak dan.

V zadnjih letih je precej naraslo število slovenske mladine, ki po opravljeni višji srednji šoli nadaljuje študij na univerzi. Mnogo slovenskih študentov redno študira v Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ki pa je žal postala pretesna. Dovolj je, da vstopimo v knjižnico pol ure po odprtju, in je že vprašljivo, ali bomo dobili prostor, ki nam bo omogočil nemoteno učenje. Poleg tega, da nam knjižnica nudi potrebno gradivo za študij, je tudi eden redkih prostorov, kjer se slovenski dijaki in študentje srečujemo v slovenskem okolju.

Zavedamo se, da je vsakršna preureditev in razširitev poslopja knjižnice finančno precej obremenjujoča, vseeno pa prosimo, da bi čimprej resneje pomislili, kako bi lahko povečali prostore.

Sledijo podpisi

Pangerčevo knjigo o Majenci predstavili blizu Milana

Pri italijanskem občinstvu je knjiga Borisa Pangerca »Majenca« (v prevodu »L'albero del maj«) naletela na veliko pozornost. Delo so konec prejšnjega tedna predstavili v kraju Pessano con Bornago, občini, oddaljeni nekaj več kot 15 kilometrov od Milana. Poleg avtorja sta se srečanja udeležila še prof. Fiorella Benčić Serio, ki je prisotnim povedala nekaj več o priljubljenem dolinskem običaju postavljanja maja in jih obenem informirala o Slovencih v Italiji, za katere so mnogi prvič slišali, ter Andrej Šik kot predstavnik Majence.

Gostje iz Doline so nastopili v okviru občinskega praznika, posvečenega otrokom. V skladu z vsedržavnim zakonom št. 132 iz leta 1990, po katerem naj bi za vsakega novorojenega otroka zasadili mlado drevo, so v Pessanu con Bornago priredili za to prilož-

nost veliko slavlje. Zasadili so 207 drevesc — toliko otrok se je namreč rodilo v občini v zadnjih dveh letih. Na pobudo slikarja Danieleja Oppija, ki je izvedel, da imajo nekje na skrajnem robu Italije zanimiv običaj, povezan s kultom drevesa, pa so predstavnike iz Doline povabili v Pessano con Bornago. Nadvse prijazno so jih sprejeli župan Pierangelo Tremolada, ki jim je razkazal vso občino, in ostali člani odbora ter številni svetovalci. Zelo jih je zanimala zgodovina Slovencev v Italiji in so hoteli izvedeti kaj več o našem jeziku, kulturi, običajih. Obenem so predlagali, da bi se v prihodnje še srečevali. Z odborom za kulturo Mario Angelo Caloni so dogovorili za sodelovanje in skupne pobude tudi na šolskem področju, da bi se otroci iz obeh krajev spoznali med seboj in si tako razširili obzorja.

Pred volitvami za obnovitev goriškega občinskega sveta

»Nujno je, da gremo v prihodnost z novimi idejami«

V teh pičlih nekaj dneh, ki nas ločujejo od volitev v občini Gorica, nadaljuje Slovenska skupnost s svojimi zavezniki iz »tranzverzale« svoj predvolilni boj. Predvsem volilce opozarja, naj dobro premislijo, preden oddajo svoj glas, saj gre za izgradnjo sodobne Gorice, mesta, ki mora postati bolj odprto, ker je namen nove Evrope v tem, da bi povezala staro celino v eno samo skupnost. V takšni sodobni Gorici, piše v tiskovnem poročilu Ssk, morajo predvsem zmagati tiste politične sile, ki se zavzemajo za višjo raven demokratičnosti in demokracije. »V imenu novega časa Slovenska skupnost Gorica vztraja pri izpolnjevanju vseh tistih obvez do slovenske manjšine, ki jih mora Italija upoštevati. Nova Evropa je tudi območje manjšin, ki jim večinski narodi omogočajo polnopravno življenje ravno zaradi lastnih demokratičnih načel in njihovega uresničenja.«

»V teh časih pa je nujno preseči zgolj narodnostni značaj stranke, kakršna je Slovenska skupnost,« beremo še v tiskovnem poročilu. »Zavedati se moramo svojih korenin, a obenem misliti na Evropo, ki naj preseže stare delitve, ideološko razklanost. Predvsem je treba konkretno pristopiti k reševanju življenjskih problemov in stopiti skupaj z vsemi tistimi, ki mislijo enako ali podobno in ki ne želijo ponavljati danes že brezplodnega na-

sprotja med levico in desnico. Prihodnost našega mesta, prihodnost Evrope in nenazadnje prihodnost slovenske manjšine je v demokratičnosti, v uveljavljanju življenjskih načel, ki morajo biti povsem jasna in ne brezplodna...

»Življenje ne sme več služiti politiki, pač pa mora odslej politika služiti življenju,« poudarjajo še člani goriškega dela Slovenske skupnosti. »Nujno je, da gremo v prihodnost z novimi idejami.«

* * *

»Črepinje« - knjiga spominov zlatomašnika Ljuba Marca

V Biljah bo v soboto, 11. junija, praznično. Tamkajšnji župnik, g. Ljubo Marc, bo ob 10. uri daroval svojo zlato mašo. Znani duhovnik pa je ta življenjski jubilej hotel proslaviti tudi drugače. Napisal je spomine, ki jim je dal pomenljiv naslov »Črepinje«. Knjiga je izšla v samozaložbi Mohorjeve družbe in pomeni dragocen doprinos k poznavanju polpretekle zgodovine na Primorskem. Ljudje njegove generacije so namreč marsikaj doživeli in prav je, da se preteklih dogodkov in ljudi, ki so bili vanje vpleteni, tudi spominjamo. Ob tem prazniku naj cenjenemu duhovniku in dragemu prijatelju tudi čestitamo in kličemo Ad multos annos!

Temeljne točke programa Slovenske skupnosti Gorica za volitve 12. junija

ZA PRAVILEN ODNOS DO SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTI

- ozračje razumevanja in solidarnosti mora še naprej karakterizirati naše mesto;
- narodna manjšina je preizkusni kamen za demokracijo;
- slovenska narodna skupnost mora doseči zaščitni zakon ter finančno kritje za svoje ustanove; zagotovljeno mora biti tudi slovensko zastopstvo v upravnih organih.

ZATO, DA BI GORICA SPET POSTALA GLAVNO MESTO GORIŠKE

- državna meja naj ne predstavlja ločevanja in poudarjanja razlik, ampak naj bo obogatitev in prilika za vsestranski razvoj prebivalstva;
- Gorica naj zopet postane kot v preteklosti kulturno in ekonomsko središče svoje pokrajine, v tesnem sodelovanju z Novo Gorico.

ZA EKONOMSKI RAZVOJ MESTA

- bodočnost Gorice ni v industriji, ampak v vsestranskem razvoju trgovinskih dejavnosti in uslug; zaradi svoje pozicije mora postati mesto prehodna točka za trg, ki je vezan na vzhodno Evropo;
- v okviru bodočega dogovarjanja med Italijo in Slovenijo mora dobiti ekonomski razvoj področij ob meji največji pomen.

ZA GORICO — MESTO KULTURE

- zaradi kulturne dediščine in zaradi ustanov, ki obstajajo v mestu, mora postati Gorica središče za študijske dejavnosti, za mednarodna srečanja in za centre za dokumentacijo;
- naravne lepote, kulturni spomeniki na obeh straneh meje ter enogastroomska ponudba morajo biti osnova za turistični razvoj mesta in okolice.

Bernard Špacapan

1. nosilec občinske liste Ssk

Koncert Vesele pomladi na Opčinah

V dvorani openske hranilnice na Opčinah je bil konec prejšnjega tedna prijeten koncert domačih pevskih zborov Vesela pomlad pod vodstvom Francica Pohajača (foto D. Križmančič). Na klavirju sta jih spremljala Martina Ferri in Martin Vremec. Kot gosta večera sta nastopila tudi Otroški pevski zbor Zvonček z Repentabra pod vodstvom Toneta Bedenčiča in ob klavirski spremljavi Loredane Gustin ter svetovni mladinski prvak, harmonikar Denis Novato.

Podelili jo bodo 25. junija v Trstu

Zboru Rupa-Peč nagrada iz sklada Dušana Černeteta

Letošnjo nagrado iz Sklada Dušana Černeteta prejme Mešani pevski zbor Rupa-Peč na Goriškem. Tako je bilo soglasno sklenjeno na redni letni seji odbora, ki tudi skrbi za vsakoletne svečanosti ob podeljevanju nagrad.

To bo po vrsti že devetnajsta nagrada iz Sklada, ki nosi ime po Dušanu Černetu (1916-1975), časnikarju ter kulturnem in javnem delavcu, čigar življenje je bilo prežeto s skrbjo za dobrobit slovenske skupnosti v Italiji.

Po statutu Sklada se vsako leto podeljuje nagrada-priznanje Slovencu ali slovenski organizaciji, ki ima pomembne zasluge na narodnoobrambnem oziroma kulturnem področju, pri tem pa se upoštevajo trije ideali, ki so bili dragi Dušanu Černetu: slovenstvo, krščanstvo, demokracija.

Mešani zbor Rupa-Peč se po mnenju Sklada častno uvršča med tiste, ki so z ljubeznijo, preko pevske kulture, utrjevali čut narodne zavednosti, svobodoljubnosti in sloge. Ob šestdesetletnici neprekinjenega dela in ustvarjalnosti je zbor Rupa-Peč po glasnem prepričanju Sklada Dušana Černeteta vreden javne zahvale in častnega priznanja za opravljeno poslanstvo.

Zboru Rupa-Peč bo nagrada izročena v soboto, 25. tega meseca, med koncertnim večerom, ki bo na prireditvenem prostoru pod cerkvijo Sv. Marka v Rupi.

Begunski otroci iz BiH peli v goriškem KD

V dvorani Kulturnega doma v Gorici je bil pred nekaj dnevi športno-kulturni večer, ki sta ga priredila SZ »Dom« ter uprava samega Kulturnega doma pod pokroviteljstvom goriškega Solidarnostnega odbora za pomoč BiH.

V prvem delu srečanja je bila na sporedu zaključna telovadna akademija športno-ritmičnega oddelka združenja »Dom«, drugi del večera pa je bil namenjen kulturni ustvarjalnosti. Pel je 40-članski pevski zbor šole I. Trinko iz Gorice, ki je prav pred nedavnim na meddeželnem tekmovanju šolskih pevskih zborov zasedel prvo mesto. Male pevce vodi glasbenik Stanko Jericijo. Tekmovanje je bilo v kraju San Donà di Piave pri Benetkah, udeležilo pa se ga je 11 zborov.

Na oder Kulturnega doma je nato stopil otroški pevski zbor, ki ga sestavljajo begunski otroci iz Bosne in Hercegovine. Malčki prihajajo iz zbirnega centra iz Kranja.

POHIŠTVO

Kovšič

POSEBNA PRODAJA
POPUSTI DO 60%
POHITITE

TRST - UL. S. CILINO 38
TEL. 040-54390

Evropske volitve, Osimo, meje in manjšine

voljuje pa dedovanje ter se je s to olajšavo na slovenski obali že okoristilo kakih 2 tisoč ezulov. Za vračanje v naravi ostaja malo imetja, ker veliko večino nepremičnin predstavljajo nevrtačljivi veliki objekti, med njimi ladjedelnice.

Iz fašističnih krogov prihaja še zahteva, naj bi italijanskim državljanom prodajali zemljišča v celotni Primorski, ki je leta 1947 z mirovno pogodbo prišla pod suverenost Jugoslavije oziroma Slovenije. Menda naj bi prodali sto hiš letno do vstopa Slovenije v Evropsko skupnost, ko naj bi dokončno odpravili prepoved prodaje nepremičnin tujcem.

Glede fašizma še nekaj tragične statistike: V letih 1918-1939 so fašisti v Slovenskem Primorju umorili 278 Slovencev. V letih 1941-1943 so v Slovenskem Primorju pobili 11.561 ljudi, v Ljubljanski pokrajini pa so ubili 5757 moških in 451 žensk, a samo talcev so ustrelili 1030. («Delo», 23.5.1994)

JAVNOST O OSIMU

Poučne so ankete, katere je glede posodobitve osimskih dogovorov napravila družba »SWG« in sicer v Trstu za dnevnik »Il Piccolo« ter drugod po Italiji za tednik »Famiglia cristiana«.

Kaj hoče predvsem Trst? 74,8% anketirancev je postavilo na prvo mesto zahtevo za gospodarski in podjetniški preporod mesta. Na drugem mestu je zahteva za pošteno javno upravo (32,3%), na tretjem mestu večja skrb za stare ljudi (28,3%), na četrtem mestu je obramba okolja (13,49%), na petem mestu izboljšanje javnih servisov (11,9%) ter šele na šestem mestu ponovna pogajanja o osimskih dogovorih (11,8%).

Kakšen naj bo cilj novih pogajanj o osimskih dogovorih? 63% anketiran-

cev postavlja na prvo mesto okrepitev gospodarskega sodelovanja; 42,7% jih zahteva večjo zaščito italijanske manjšine v Istri; na tretjem mestu (29,4%) so zapuščene ezulske nepremičnine, toda večina zahteva odškodnino in ne vrnitev imetja.

FORUM IZVEDENCEV

Predsednik Deželnega inštituta za zgodovino osvobodilnega gibanja prof. Teodoro Sala pravi: »Glede Osima je vse preveč mistifikacij ter je treba reševati konkretna vprašanja. Italijansko-jugoslovanski spor glede meja je bil zaključen že z londonskim memorandumom oktobra 1954. Preveč pogosto se pozablja, da so italijanske teritorialne izgube v prvi vrsti posledica pogubne vojne, ki jo je hotel fašizem.«

Bivši italijanski svetovalec pri Zavezniki vojaški upravi v Trstu prof. Diego de Castro opozarja, da bi Atlantska zveza že dan pred začetkom ustavila vsakogar, ki bi hotel reševati spor glede meja z vojno. Po drugi strani pa De Castro pričakuje od Berlusconijeve vlade, da bo pritiskala na Slovenijo za odobritev nove zakonoda-

je o lastninskih pravicah tujcev kot pogoj za italijansko podporo slovenskemu vstopu v Evropsko skupnost. To je — po mnenju De Castra — bistveno vprašanje; nato bo po njegovem mogoče razpravljati še o številnih drugih problemih iz osimskih dogovorov ter iz ostalih sporazumov z bivšo Jugoslavijo.

Glede meja je tudi zelo jasen general Caligaris, ki je kandidat za evropske volitve Berlusconijevega gibanja »Forza Italia«. »Ponovna priključitev Istre in Dalmacije — pravi Caligaris — ni smo neverjetna, ampak tudi nemogoča; seveda, razen če bi hoteli popoln prevrat v Evropi, ki bi spremenil vse meje. Ni upanja, da bi prišli ponovno v posest omenjenih ozemelj.«

Na pobudo predsednika italijanske vlade bo menda 15.-16. julija (1994) v Trstu vrhunec Berlusconi-Drnovšek-Valentič in sicer med zasedanjem važne organizacije »Iniciativa za Srednjo Evropo«.

In zaključek? Za demokracijo in suverenost Slovenije se je treba boriti vsak dan.

Prerana smrt Majde Legiša

Smrt je še posebno kruta, ko iztrga iz srede svojcev mladega človeka. Neizprosna bolezen je pretrgala življenjsko nit učiteljice Majde Legiša — Milič v letih, ko je vsaka misel namenjena prihodnosti. Pokojna — težko je zapisati to besedo za vedno razigrano, veselo dekle, polno energije in vedrine — je kljub kratki dobi, ki ji jo je odmerila usoda, naredila veliko. Izbrala je poklic, ki ga je ljubila z vsem srcem, saj je izredno rada delala z otroki, razumela jih je in znala vzbuditi njihovo zanimanje, bila pa je tudi zelo aktivna na kulturnem področju. Igrala je pri harmonikarskem orkestru Synthesis 4, pri godbi na pihala iz Ricmanj, sodelovala je pri raznih kulturnih društvih in tudi na slovenski radijski postaji Trst A.

Kolegi, sošolci, prijatelji in vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v lepem spominu, kakršnega zasluži človek, ki je vedno pripravljen prisluhniti vsem in vsakomur prijazno odgovoriti. Ob težki izgubi izreka možu, staršem, bratu in ostalim svojcem globoko občuteno sožalje tudi naš list.

Pevska zbor Fantje izpod Grmade
in Dekliški zbor Devin
ter Zadruga Grmada — Devin

prirejata v petek, 10. junija, ob 20.30

tradicionalno zborovsko revijo

PESEM V ZALIVU

Koncert bo v novi cerkvi v ŠTIVANU.

Ob domačih zborih bodo nastopili še Dekliški pevski zbor »Alenka« iz Števerjana, Moški pevski zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine, Mešani zbor »Rilke« iz Devina in Sosljani ter Mešani zbor Bilje — Miren.

Ivan Budin

Tri četrtine stoletja

(V.)

Odkazali so bi sobo v prvem nadstropju. Okno je bilo brez rešetk, zato je policijski agent zaprl polkna z manjšo verigo, da ne bi pobegnil. Ponoči so se stražniki menjavali vsaki dve uri. Hrana je bila samostanska in kljub vojni še kar zadovoljiva. Le patru gvardijanu ni bilo všeč, da so kvesturini videli, kaj patri med vojno jedo. Po nekaj dneh so me začeli stražiti povsem novi agenti, s katerimi sem se pogovarjal. Med drugim sem enega pripravil na velikonočno spoved, enega celo za poroko.

Meni pa so s časom začeli odpovedovati živci. Ponoči so stražniki imeli v sobi luč in brali časopise. Zato nisem mogel spati. Nekega dne je p. gvardijan poklical podkvestorja in mu sporočil moje težave. Dosegel je, da je namesto agenta spal v sobi pater, ki je bil osebno odgovoren za moj morebitni pobeg. V sobo so namreč namestili še eno posteljo za patra, ki pa je čez nekaj dni bila prazna, le da je nismo pospravljali. Tako je agent vsako jutro lahko ugotovil, da se je dogovor spoštoval. Medtem so se nadaljevala zaslišanja, odvzeli so mi prstne odtise, me fotografirali na vse strani obraza itd.

Končno je nekega dne prišla iz Rima brzovjavka, da proti duhovniku Budinu ni več nobenega postopka. To veselo novico mi je sporočil policijski agent, ki mi je tudi dejal, da moram najprej na kvesturo v Trst in nato k svojemu škofu. Ko sem se v samostanu poslavljaj, smo vsi imeli solze v očeh. Na vlak me je skupno z agentom pospremil posebno prijateljski pater. Tik preden je vlak odpeljal, me je agent pozdravil in mi rekel, da v Trstu ni treba na kvesturo, naj grem le k škofu.

V Trst sem prišel zvečer in sem se takoj javil na škofiji. Msgr. Santin me je že pričakoval in mi rekel, da je dosegel velik uspeh, saj mu do tedaj noben duhovnik ni povzročil takšnih težav. Zavedam naj se, da je zaradi mene moral osebno v Rim in se je zame zavzel pri samem glavnem šefu policije Seniseju. Skušal sem se opravičiti, češ da sem bil pač žrtev nekaterih neznancev. Zadržal me je na večerji in sem noč prebil v škofijski palači. Zjutraj sem se spet srečal s škofom in mu povedal, kar so mi bili svetovali patri v Pulju: škof naj me ne premesti na zahtevo prefekta ali kvestorja, ker se bo sicer zdelo, da duhovnike dejansko premešča prefektura. Če je le mogoče, naj me pusti na mojem starem mestu. Škof pa je vzkipek, češ da je patrom v Pulju lahko govoriti, saj ne vedo kakšne težave je moral premagati, da me je rešil. Zaključil je z besedami: »Vincere è bene, ma non è bene strvincere« (dobro je, če zmagaš, a ni prav, če hočeš absolutno zmagati). Prefekturi in kvesturi moramo le toliko popustiti, je pristavil — da Vas premestim iz puljske v tržaško pokrajino.

Pri tem je omenil Bazovico in Sv. Križ pri Trstu. Ker je bil prošnji teden, je svetoval, naj opustim prošnje procesije, za vnebohod naj ne bo nobene slovesnosti in tudi pridige ne. Medtem bom dobil dekret za eno ali drugo župnijo v tržaški pokrajini.

Kmetijstvo

Ukrepajmo proti peronospori vinske trte

Vlažno in toplo vreme je vzrok, da se po vinogradih širi peronospora. Gre za glivico *Plasmopara viticola*, ki se razvija ob vlagi in zadostni toploti. Bolezen je pred približno enim stoletjem prišla iz Severne Amerike v Evropo. Glivica napade vse zelene dele trte, prve znake bolezni opazimo na listih, na katerih se pojavijo nekakšni oljni madeži. Če je vreme dovolj vlažno, se pod madeži, na spodnji strani lista, pojavi bela plesen, list pa postopoma potemni in se posuši. Če želimo z gotovostjo vedeti, ali je na listu peronospora, lahko položimo list na vlažen časopisni papir ali pivnik in vse skupaj pokrijemo s prozornim kozarcem in pustimo na svetlem prostoru pri vsaj 20° C. Po 24 urah pogledamo list in če se je pojavila siva plesen, je to znak okužbe s peronosporo.

Te dni trte cvetijo in zato moramo pozorno spremljati njihov razvoj. Če jih napade bolezen med cvetenjem grozdja, se slednje lahko posuši in odpade, tudi že razvite jagode lahko zbolijo, potemnijo in odpadejo.

Peronospora prezimi na odpadlih listih v obliki spor. Veter in dežne kapljice prenesejo na spomlad spore na mlade trtne poganjke, tam vzklijejo in razvijajo trosišča, ko ti dozori se razprejo in iz njih se razletijo trosi. Iz trosov nastane micelij, ki prodre v notranjost listov, tam se razvije in se hrani z živimi celicami, po nekaj dneh se micelij ponovno razvije v trosišče in se okužba obrne na zunanjo stran lista. To vidimo v obliki belkaste plesni na spodnji strani lista. Čas, ki gre od začetka okužbe do nastanka trosišča, imenujemo inkubacijska doba. Ta ni vedno enako dolga, ker nanjo vplivata vlaga in temperatura.

Da pride do prve infekcije mora biti temperatura zraka vsaj 10° C, pa sti mora vsaj 10 m dežja v zadnjih 48 urah in poganjki morajo biti dolgi vsaj 10 cm.

Bolezen lahko precej omejimo, če skrbimo, da vinograd stalno čistimo, da pobiramo zalistnike in opravljamo t.i. mandanje. Na ta način postane vinograd bolj zračen in torej ni več osnovnih pogojev (vlage in toplote), ki spodbujata širjenje bolezni.

Vsekakor pa bo tudi ob izredno skrbni negi in veliki suši škropljenje skoraj neizogibno. Najstarejše škropilo je modra galica, ki je našim vinogradnikom ni potrebno posebej predstavljati. V prodaji pa so tudi pripravki iz bakrenih soli, ki so po sestavi podobni modri galici. Vsaj za prva škropljenja pa vse bolj priporočajo razne dotikane organske fungicide, ki delujejo na osnovi nekaterih aktivnih snovi, kot so mankozeb, metiram ali propineb. Po cvetenju pa svetujejo škropljenje s sistemiki, ki prodrejo v strukturo lista in torej zdravilno učinkujejo tudi proti micelijem v listu. Ti pripravki delujejo na osnovi metalaksila, oksadiksila, fosetila in drugih.

V prodaji je veliko pripravkov z različnimi komercialnimi imeni, ki vsebujejo zgoraj navedene aktivne snovi. Obstajajo pa tudi pripravki, ki so sestavljeni iz organskih fungicidov in bakra. Ti so primerni v drugi polovici poletja. Na ta način lahko učinkujejo bodisi kontaktno, se pravi ob površinski okužbi, kakor tudi globinsko, če so pripravki sestavljeni tudi s sistemiki. Paziti pa moramo, da ne bi uporabljali vedno enih in istih pripravkov, ker glivice kmalu postanejo odporne do nekaterih pripravkov in se bolezen kljub škropljenju širi.

**CASSA RURALE ED ARTIGIANA
DOBERDÒ DEL LAGO
KMEČKO OBRтна HRANILNICA
DOBERDOB**

 DOBERDOB (GORICA)
RIMSKA ULICA 23
TEL. 0481/78063

 RONKE (GORICA)
UL. G. D'ANNUNZIO 96/A
TEL. 0481/474160

BILANCA 31. DECEMBRA 1993
1992

	1993	1992
AKTIVA		
Blagajna	L. 492.602.665	L. 555.331.769
Banke	L. 7.265.911.489	L. 6.165.655.679
Lastni vred. papirji	L. 12.949.565.001	L. 9.130.584.001
Posojila	L. 21.173.365.732	L. 19.665.318.021
Nepremičnine, premičnine, oprema, stroji	L. 2.317.021.469	L. 2.266.882.693
Razni dolžniki	L. 2.556.127.782	L. 2.146.235.465
Aktivni pripisi	L. 870.498.478	L. 670.177.787
	L. 47.625.092.616	L. 40.600.185.415
Evidenčni računi	L. 27.587.734.567	L. 28.461.702.466
	L. 75.212.827.183	L. 69.061.887.881
PASIVA		
Hranilne vloge	L. 40.934.600.807	L. 34.171.224.158
Razni računi	L. 271.416.606	L. 624.614.607
Razni skladi	L. 859.617.153	L. 966.936.200
Reeskompt pasive	L. 294.847.469	L. 104.114.667
Amortizacijski skladi	L. —	L. 287.805.453
Zadružno premoženje: zadružni deleži rezerve	L. 1.010.000	L. 1.000.000
	L. 4.434.785.322	L. 3.799.822.689
Dobiček v letu 1993	L. 828.815.259	L. 644.667.641
	L. 47.625.092.616	L. 40.600.185.415
Evidenčni računi	L. 27.587.734.567	L. 28.461.702.466
	L. 75.212.827.183	L. 69.061.887.881
IZDATKI		
Pasivne obresti	L. 2.900.823.977	L. 2.661.400.873
Upravni stroški	L. 1.507.201.886	L. 1.363.521.501
Davki	L. 27.143.564	L. 135.277.909
Amortizacije in fondii	L. 591.745.660	L. 323.978.465
Razno	L. 24.704.681	L. 49.861.888
Dobiček v letu 1993	L. 828.815.259	L. 644.667.641
	L. 5.880.435.027	L. 5.178.708.277
DOHODKI		
Obresti vrednost. papirjev	L. 1.414.782.404	L. 1.185.562.827
Aktivne obresti	L. 3.621.713.083	L. 3.458.120.736
Komisije in razni dohodki	L. 843.939.540	L. 535.024.714
	L. 5.880.435.027	L. 5.178.708.277

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.
Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik),
Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.
Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Član Zdrúženje periodičnega
tiska v Italiji

V Kubed sem se vrnil s prvim avtobusom. Ljudje so bili zelo veseli in cerkovnik je s posebnim veseljem pozvonil k maši. Kasneje sem zvedel, kako je občinski sluga iz Dekanov — domačin, a nevaren fašist — govoril, da so v Kubedu vsi komunisti šli k maši, ko je njihov »far« prišel iz zapora.

Kljub škofovemu drugačnemu nasvetu sem imel lepo prošnjo procesijo iz kubejske cerkve v tisto na Zvročku, kjer izvira Rižana; od druge strani je prišla procesija iz Predloke, vodil jo je župnik Jože Kocjan. Že po daljni tradiciji je na Zvročku pridigal kubejski župnik in tega nisem opustil. Zanimivo je, da sta moja procesijo spremljala dva karabinerja. Po maši sem obiskal nju-nega poveljnika, podčastnika v Črnem kalu in nato že političnega tajnika v Dekanah. Povedal sem, da me je sicer škof rešil konfinacije, a da me misli premestiti, ker da tako zahtevajo krajevni oblastveni organi. Oba sta dejala, da jima je najljubše, če ostanem na svojem starem mestu.

Tako se je tudi zgodilo. V nedeljo po vnebohodu sem moral v Idrijo, kjer je imel novo mašo Slavko Rejec. Ta me je bil že zdavnaj prosil, naj bom novomašniški pridigar. Za časa mojega kaplanovanja je bil Slavko Rejec ministrant in tedaj tudi vstopil v goriško škofijsko gimnazijo. Na poti v Idrijo sem se ustavil v Trstu, obiskal škofa in ga vprašal, kako je z dekretom o preme-stitvi. Bil je šegavo razpoložen, delal se je norca iz policijskih postopkov in rekel: »na kvesturi že vedo, da greste v Idrijo in zato so spravili pokonci vsaj deset agentov, kot da bi bila zaradi vašega potovanja v nevarnosti država.« Pogovor je takole zaključil: Ostanite v Kubedu. Če je Budin nevaren v puljski pokrajini — sem pisal prefektu v Pulju — bo še nevarnejši v tržaški pokrajini, ki je bliže partizanskemu ozemlju kot Kubed. Ker šest dni ni bilo odgovora, pomeni, da se s tem strinjajo. Poleg tega sem v pismu poudaril — je še dejal škof — da nimam drugega duhovnika za Vaše mesto.

Slovesnost nove maše v Idriji je lepo potekla. Med pogovori smo zvedeli, da so se partizani pojavili tudi v bližini vasi Žiri. V Idriji in okolici pa ni bilo posebnih novosti v tem pogledu.

Partizansko gibanje je kmalu nato zaživelo tudi v Istri. Po vaseh so se ustanavljali terenski odbori. Ljudje so imeli še vedno zaupanje v slovenskega duhovnika. Moje pisarne so se začeli posluževati razni aktivisti OF; na pisalnem stroju so pisali razne članke in predavanja. Posebno aktiven je bil najprej častnik NDH. Takrat me je zaprosil, naj mu pošljem krstni list, saj je pred vojno prestopil v pravoslavje. Zdaj pa se je moral izkazati kot katoličan. Kmalu nato je prišel v Istro in postal aktivist OF. Dejal mi je, da mi ne bo nikoli dovolj hvaležen, ker sem takoj ustregel njegovi prošnji in mu pravočasno dostavil katoliške listine.

Dne 2. oktobra 1943 je moja župnija doživela ognjeni krst. Nemška vojska je tedaj udarila iz Trsta v Istro. Ta dan smo zazrli ogenj na Tinjanu nad Dekani, v Črnem kalu in v Predloku. Zdaj bo na vrsti Kubed, smo si mislili. Zbežali smo v Lačno, to je porastlo grmičevje od Kubeda nad Gračiščem. Zagorel je tudi Kubed. Razen redkih starčkov smo se vsi vaščani poskrili v Lačni pod nizkim grmovjem. Po cesti so proti Gračišču drvele nemške čete, ob robu gričevja pa so posamezni vojaki tu pa tam spustili rafal. Nekateri so vpili »Aufstehen!«, a si v notranjost Lačne niso upali. Po cesti iz Kopra je mimo Sv. Antona peljalo na stotine tovornjakov v notranjost Istre. Imel sem vtis, kot da se je tu zbrala vsa nemška armada, in sem se spraševal, odkod je vze-lo tolikšno število tovornjakov.

Ta dan je bilo pobitih 17 mojih faranov in še več pribežnikov iz okolice Kopra. Naslednji dan sem pokopal vse mrličje. Polovica fare je bila do tal požgana, in sicer v Kubedu, Gračišču, Hrastovljah in v bližnjem Dolu. (Dolje)